

neologism, a kind of quote (borrowed from someone else's terminology), words used in an ironic sense or metaphor (Карабан 2018, 350).

Summarizing all the above, we can conclude that an interpreter must take a comprehensive approach to the field-specific texts' translation and take into account many aspects. For example, if an interpreter works in a technical field, he must have a certain level of knowledge in this field, be proficient in technical terminology and know the linguistic peculiarities of a source language.

REFERENCES

Гудманян, А. Г., Сітко, А. В. Єнчева, Г. Г. (2014). *Вступ до галузевого перекладу*. К. : Аграр Медиа Групп.

Карабан, В. І. (2018). *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вид. 5-те, випр. Вінниця : Нова Книга.

Кияк, Т. Р. (2006) *Теорія і практика перекладу*. Вінниця: Нова книга.

Кугай, К. Б. (2015). Technical translations challenges. *Перспективні напрями світової науки: Збірник статей учасників тридцять першої міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний потенціал світової науки XXI сторіччя» (25 лютого-1 березня 2015р.)*. Том 1. Науки гуманітарного циклу. Видавництво ПГА. Запоріжжя, 49-51.

Тетяна МакГауен

кандидат філологічних наук,
ст. викладачка кафедри теорії та практики перекладу
ЧНУ ім. Б. Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АВТОРСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ УРИВКУ НОВЕЛИ В. ВУЛФ «БУДИНОК ІЗ ПРИВИДАМИ»

Художній переклад передбачає переклад літературного твору. Усі художні твори складні для перекладу, оскільки останній полягає не лише в передачі інформації, смислу, а й розкритті художнього задуму автора, естетики слова, художніх образів. Еквівалентність й адекватність художнього перекладу тримається на співвідношенні повноти і точності змісту, збереженні відносно рівноцінної змістової і смислової, стилістичної і синтаксичної, функціонально-комунікативної інформації оригіналу в перекладі (Ревуцька 2018, 10). У художньому перекладі перекладач намагається відтворити триєдину структуру художнього тексту (зміст – форма – образ), обираючи той спосіб, який уможливило б максимальне відтворення цілісної структури, створеної засобами мови в оригіналі засобами мови перекладу. У цьому разі мова для перекладача слугує інструментарієм для інтерпретування, аналізу і декодування триєдиної структури художнього тексту (Ревуцька 2018, 19).

Шляхи досягнення адекватності художнього перекладу полягають у використанні різнорівневих перекладацьких трансформацій, які за класифікацією О. О. Селіванової охоплюють фонетичний, графічний, граматичний й семантичний рівні (Селіванова 2012). Метою цієї статті є аналіз перекладацьких трансформацій, використаних в авторському перекладі уривку художнього твору В. Вулф «Будинок з привидами» (Wolf 2022), а саме, графічних, семантичних та прагматичних.

Твори В. Вулф належать до такого літературного напрямку як модернізм. Майже всі оповідання авторки безсюжетні, де ледь простежуються характери героїв, відсутнє відчуття часу (Стирнік 2017, 85). Ідиостиль письменниці характеризується зверненням до внутрішнього світу як об'єкта зображення, формуванням відкритого фіналу літературного твору, фрагментарністю та застосуванням «потoku свідомості» як творчого методу. Особливістю її творчості є передача не діалогів персонажів, а їхніх думок, змін у свідомості, акцент не на зовнішньому, а внутрішньому світі героїв (Кравчук 2019, 43).

З метою збереження фрагментарності та методу «потoku свідомості» В.Вулф потрібно зберегти пунктуаційні знаки на **графічному** рівні, оскільки вони передають той «саспенс», який письменниця створює у власному творі. У прикладі *"The treasure buried; the room . . ." the pulse stopped short* / «*Закопаний скарб, та кімната...*» *пульс затих* крапки передають «саспенс» та відкритий фінал твору, які змушують читача не тільки переживати, але й продумувати можливу розв'язку подій, тому крапки збережені у перекладі.

На семантичному рівні застосовано формально-змістові трансформації денотативного та конотативного аспектів. Серед трансформацій денотативного плану виокремлюємо синонімічні й антонімічні, метафоричні й метонімічні заміни. **Синонімічні трансформації** в перекладі насамперед використовуються при відсутності прямих і повних еквівалентів (Комиссаров 1990, 136), проте у художньому творі вибір синоніма часто обумовлений естетикою та образністю мовлення. У наступній низці прикладів *they went from room to room* / *вони сновигали з кімнати в кімнату*; *here we left it, she said* / *тут ми залишили його, вона промовила*; *sounding from the farm* / *лунає з ферми* заміна базових англійських дієслів більш конкретними та образними за своєю семантикою українськими відповідниками дозволяє створити наочний опис дій: *went* (ходили) – *сновигали*, *said* (сказала) – *промовила*, *sounding* (звучати) – *лунає*.

Інколи синонімічні заміни дозволяють конкретизувати дію. Так, у прикладі *"Quietly," they said, "or we shall wake them."* / *"Тихо,— прошепотіли вони,— ще розбудимо."* Заміна дієслова *said* (сказали) українським відповідником *прошепотіли* створює своєрідний аудіо скрипт розмови, який відображає прагматичну установку героїв діалогу – нікого не розбудити.

Синонімічні заміни допомагають не тільки уникнути тавтології, а також сприяють підсиленню смислового або емоційно-експресивного значення. Так, у прикладі *"Safe, safe, safe"* / *Все спокійно, тихо, мирно* заміна прикметника *safe* (безпечний) трьома українськими синонімічними відповідниками підсилює значення покою та безпеки.

Антонімічний переклад вважають нічим іншим як синонімічною заміною (Литвин 2016, 70). У прикладі *But they had found it in the drawing room. Not that one could ever see them* / Вони ж знайшли його у вітальні. Їх ж ніхто й ніколи не міг помітити зміст речення *Not that one could ever see them* (не те, щоб їх хтось міг колись побачити) замінено антонімічним виразом, смисл речення збережено, а сприйняття для читача полегшено.

Метафоричні трансформації є синонімічними замінами, зазвичай контекстуального типу, вони поділяються на метафоризацію, або створення нової метафори, деметафоризацію, що передбачає зникнення метафори оригіналу, та реметафоризацію, за якої відбувається заміна метафори з оригіналу метафорою в перекладі (Селіванова 2012, 463).

Найчастіше при перекладі уривку твору В. Вулф «Будинок із привидами» ми використовували **реметафоризацію** для збереження образності твору. Метафори переважно антропоморфні. Так, у прикладі *The house beat softly* / Будинок тихо пульсував метафора БУДИНОК – ЛЮДИНА, яка живе і її серце б'ється простежується в англомовному варіанті *beat* (б'ється) та його українському перекладі *пульсує*.

У наступному прикладі *If they moved in the drawing room, the apple only turned its yellow side*. / якщо вони переходили до зали, яблуко показувало лише свій жовтий бік яблуко уподібнюється живій істоті: ЯБЛУКО – ЛЮДИНА, яка може *turn* (повертати), або *показати* свій бочок в українському перекладі.

У прикладі *The shadow of a thrush crossed the carpet* / Килим перетнула тінь дрозда тінь також уподібнюється людині: ТІНЬ – ЛЮДИНА, яка перетинає/ переходить килим.

Метонімічні трансформації різноманітні. Їх можна класифікувати залежно від статусу суміжних предметів, явищ, понять (Селіванова 2012, 462) на партонічні, холонімічні, парто-партонімічні, гіперонімічні, гіпонімічні та еквонімічні (Литвин 2016, 134 – 136). В авторському перекладі уривку твору В. Вулф «Будинок із привидами» ми використали еквонімічні, гіпонімічні та партонімічні заміни.

Заміну одного гіпоніма іншим, тобто **еквонімічну** трансформацію (Литвин 2016, 136), демонструє наступний приклад: *a ghostly couple* – *примари-коханці*, де іменник *couple* (пара) на позначення замінено іменником коханці.

У прикладі *from the deepest wells of silence the wood pigeon drew its bubble of sound* / з найглибших прірв тиші дикий голуб тягнув свою воркітливу пісню. Іменник на позначення підвиду голубів *the wood pigeon* (витютень) замінено українським іменником на позначення іншого підвиду голубів – *дикий голуб*.

У вище згаданому прикладі зустрічаємо також приклад **гіпонімічної** заміни – конкретизації, звуження значення від найменування роду до позначення виду (Литвин 2016, 136): слово *sound* (звук) на позначення роду (будь-якого звуку) перекладено іменником *пісня*, що є видовим різновидом звуків. Гіпонімічна заміна у цьому прикладі є суто контекстуальною.

Іншим прикладом метонімічної заміни є **партонімічна** трансформація – заміна цілого його частиною (Литвин 2016, 134). У прикладі *the apple only turned its yellow side. Yet, the moment after, if the door was opened, spread about the*

floor, hung upon the walls, pendant from the ceiling / яблуко показувало лише свій жовтий бік. Але за мить, якщо двері відчинялися, його тінь розстелялася по підлозі, повзла на стіни, висла зі стелі іменник *apple* (яблуко) замінено його складовою – тінню.

Серед семантичних трансформацій конотативного плану ми використали **експресивно-конотативні** заміни, які модифікують ознаки лексичних одиниць вихідного тексту, збільшуючи або зменшуючи їх ступінь (Литвин 2016, 143). У наступному прикладі *the house all empty* / *порожнісінькій будинок* прикметник *empty* (пустий, порожній) замінено на *порожнісінький* на позначення збільшення ознаки пустоти.

Особливу групу становлять **прагматичні** трансформації, які є формально-змістовими замінами з прагматичним аспектом, сутність яких зберегти та передати прагматичний вплив тексту оригіналу в тексті перекладу (Литвин 2016, 173). В авторській роботі ми застосували фразеологічні, фігуративні та концептуальні прагматичні перетворення.

Лексична заміна одного **фразеологізму** іншим із відповідним оцінним та конотативним значенням є найкращим способом перекладу фразеологізмів (Литвин 2016, 176). У наступному прикладі *And then, tired of reading, one might rise and see for oneself* / *А потім, втомившись від читання, можна було б підвестися й на власні очі побачити* ідіоматичний вираз *see for oneself* (study, examine) (9) – вивчати) перекладено фразеологічним українським відповідником *побачити на власні очі* (безпосередньо, особисто) (Словopedia), з метою збереження прагматичного ефекту використали частковий відповідник, який зберігає значення «переконатися», але більше акцентує увагу на способі вивчення – очима, у той час як в англійському фразеологізмі наголошується самотійність виконання дії *oneself* (сам).

Фігуративні прагматичні трансформації полягають у збереженні/втраті стилістичних прийомів із вихідного тексту в тексті перекладу (Литвин 2016, 181). У наступному прикладі *the pulse stopped short. Oh, was that the buried treasure?/ пульс затих. А може то закопаний скарб?* риторичне запитання *was that the buried treasure?* збережене у перекладі, що дозволяє передати намір авторки змусити читача задуматися і бути співавтором твору.

Концептуальна заміна реалій однієї мови реаліями іншої (Литвин 2016, 183) використана у прикладі *Oh, but here too!* / *Ой, і тут*, де відбувається прагматична трансформація етнокультурних вигуків, які різні у мовах світу, проте несуть значення, зрозуміле носіям мови: англійський багатозначний вигук *oh* (служує для введення нової теми, передачі емоцій, розуміння сказаного, паузи і т.д. (Macmillan 2022)) замінено українським відповідником *ой* на позначення здивування.

Художній переклад є творчим і складним процесом, який вимагає збереження і передачі художнього задуму автора. Задля відтворення художньої образності твору потрібно зберегти увесь арсенал образних засобів автора. Саме тому у перекладі уривку твору В. Вулф «Будинок із привидами» ми вдалися до таких перекладацьких трансформацій як збереження пунктуації на графічному рівні; синонімічних, антонімічних, метафоричних, метонімічних й

експресивно-конотативних замінів на семантичному рівні та фразеологічних, фігуративних й концептуальних на прагматичному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

Комиссаров, В. Н. (1990). *Теория перевода*. Москва: Вища школа.

Кравчук, Ю. В. (2019). Потік свідомості як творчий метод Вірджинії Вульф (на матеріалі оповідань «Together and Apart» і «Monday or Tuesday»). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія лінгвістика*, 36, 42 – 45. Retrieved April 25, 2022, from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/910045.pdf>

Литвин, І. М. (2016). *Перекладознавство*. Черкаси: видавець Ю. А. Чабаненко

Ревуцька, С. К. (2018). *Критерії художності у перекладознавстві*. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов. Retrieved April 25, 2022, from <http://elibrary.donnue.edu.ua>.

Селіванова, О.О. (2012). *Світ свідомості в мові*. Черкаси: Ю. Чабаненко.

Стирнік, Н.С. (2017). Своєрідність жанру оповідання Вульф і Лоуренса. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 66, 83–86. Retrieved April 25, 2022, from <https://eprints.uaeu.edu.ua/7831/1/28.pdf>

Словопедія. Фразеологічний словник української мови. Retrieved April 25, 2022, from <http://slovopedia.org.ua/49/53394/356734.html>

Wolf, V. A. *Haunted House*. Retrieved April 10, 2022, from <http://www.flashfictiononline.com/pdf/fpublic0011-a-haunted-house-virginia-woolf.pdf>

Macmillan, Thesaurus. Retrieved April 25, 2022, from <https://www.macmillanthesaurus.com/>

Юлія Новосад

*асистент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
аспірантка Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Тернопіль, Україна)*

ФЕМІНІЗМ, УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ ФОКУС

*Про жінок в українській історії, суспільстві, культурі... потрібно
писати і говорити якнайбільше.
Соломія Павличко*

Трохи про історію фемінізму на теренах України. Наталія Кобринська, засновниця «Товариства українських жінок», так маніфестувала мету